

Stanovisko Rady pro výzkum, vývoj a inovace k Návrhu skupiny grantových projektů „Návratové granty“

1) Způsob předložení a projednání návrhu

Návrh skupiny grantových projektů Návratové granty (dále také „Návratové granty“) byl předložen Radě pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „Rada“) dopisem předsedy Grantové agentury České republiky (dále jen „GA ČR“) prof. RNDr. Petrem Baldrianem, Ph.D. ze dne 15. dubna 2024 č. j.: 40728/2024/GAČR/PAK.

Návrh byl projednán na 401. zasedání Rady dne 31. května 2024.

2) K hodnocení návrhu Programu Radou

Rada posoudila návrh Programu podle následujících dokumentů:

- zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 130/2002 Sb.“),
- Metodiky hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací, schválené usnesením vlády ze dne 8. února 2017 č. 107 (dále jen „Metodika M17+“),
- Základních principů přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací (příloha k usnesení vlády ze dne 13. května 2015 č. 351), (dále jen „Principy“),
- Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+ (dále jen „NP VaVal 2021+“), schválené usnesením vlády ze dne 20. července 2020 č. 759,
- Národních priorit orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, schválených usnesením vlády ze dne 19. července 2012 č. 552,
- Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem – L 187/1 (dále jen „Nařízení Komise (EU)“) a Sdělení Komise – Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací - 2014/C 198/01 (dále jen „Rámec“) v revidované podobě Sdělení komise C(2022) 7388 ze dne 19. října 2022.

3) Soulad se zákonem č. 130/2002 Sb.

Rada hodnotí náležitosti Programu ve smyslu § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb. na nové programy výzkumu, vývoje a inovací takto:

a) Identifikační údaje Programu, členění na podprogramy, termín vyhlášení a doba trvání:

Název Programu je *Skupina grantových projektů „Návratové granty“*,

- Rada přiděluje Programu pro účely evidence v informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací identifikační kód: „GY“,
- Poskytovatelem podpory je Grantová agentura České republiky (dále jen „GA ČR“),
- doba trvání skupiny grantových projektů je plánována na dobu neurčitou.

Podpora skupiny grantových projektů „Návratové granty“ začne být poskytována v souladu s Konceptí činnosti Grantové agentury České republiky 2021+ (schválenou usnesením vlády ze dne 15. listopadu 2021 č. 1021) nejdříve od roku 2026, a to pro projekty vybrané v rámci soutěže vyhlášené v roce 2025. Následně se v případě dostatku finančních prostředků předpokládá vyhlášení veřejné soutěže pro tuto skupinu grantových projektů každý rok. Skupiny grantových projektů „Návratové granty“ nemá podprogramy.

b) Celkové výdaje na uskutečnění Programu, členění v jednotlivých letech:

Celkové výdaje na novou skupinu grantových projektů se předpokládají v objemu cca 100 mil. Kč ročně s postupným nárůstem objemu podpory – v prvním roce 2026 cca 50 mil. Kč, ve druhém roce 2027 a v dalších letech cca 100 mil. Kč. V případě, že by zákonem stanovené výdaje nebyly schváleny v této výši, tak by GA ČR veřejnou soutěž vyhlásila pouze do výše schválených prostředků.

Předpokládanou průměrnou výši celkových výdajů v jednotlivých letech přehledně znázorňuje následující tabulka (v mil. Kč). Podíl výdajů státního rozpočtu na celkových výdajích je u projektů základního výzkumu v souladu se Zákonem a Rámcem až 100 %.

Předpokládané roční výdaje projektů Návrátové granty v mil. Kč										
Roky zahájení řešení projektů	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	...
Návrátové granty 2026	50	50	-	-	-	-	-	-	-	-
Návrátové granty 2027	-	50	50	-	-	-	-	-	-	-
Návrátové granty 2028	-	-	50	50	-	-	-	-	-	-
Návrátové granty 2029	-	-	-	50	50	-	-	-	-	-
Návrátové granty 2030	-	-	-	-	50	50	-	-	-	-
Návrátové granty 2031	-	-	-	-	-	50	50	-	-	-
Návrátové granty 2032	-	-	-	-	-	-	50	50	-	-
Návrátové granty 2033	-	-	-	-	-	-	-	50	50	-
...	-	-	-	-	-	-	-
Celkem	50	100	100	100	100	100	100	100	100	0
Celkem včetně inflace¹	50	102	104	106	107	109	111	112	114	0

c) Vymezení způsobilých nákladů, nejvyšší povolená intenzita podpory a její odůvodnění a další povinnosti stanovené přímo použitelnými předpisy Evropské unie:

Příjemcem podpory v rámci této skupiny grantových projektů Návrátové granty může být v souladu s § 2 odst. 2 písm. b) Zákona uchazeč o grant z řad organizačních složek státu nebo organizačních jednotek ministerstva zabývající se výzkumem a vývojem, a dále z řad právnických osob se sídlem v České republice, který splní podmínky způsobilosti uchazeče o podporu, a který byl vybrán ve Veřejné soutěži. Fyzické osoby se příjemci podpory v této skupině projektů stát nemohou.

Podle čl. 1 odst. 4 písm. a) a c) Nařízení je vyloučeno vyplacení jednotlivé podpory ve prospěch podniku, vůči němuž byl v návaznosti na rozhodnutí Evropské komise, na základě kterého/jímž byla podpora obdržena od poskytovatele z České republiky prohlášena za protiprávní a neslučitelnou s vnitřním trhem, vystaven inkasní příkaz, který je nesplacený a podniku v obtížích ve smyslu článku 2 odst. 18 Nařízení. V souladu s čl. 1 odst. 5 a) Nařízení je požadováno, aby měl příjemce k okamžiku vyplacení podpory v České republice provozovnu či pobočku.

Intenzita podpory na základní výzkum poskytovaná podnikům dle čl. 25 Nařízení smí být nejvýše 100 % způsobilých nákladů projektu. Intenzita podpory na základní výzkum

¹ Míra inflace je pouze orientační a vychází z predikce ČNB pro rok 2025.

poskytovaná výzkumným organizacím a výzkumným infrastrukturám dle bodu 19. Rámce smí být nejvýše 100 % způsobilých nákladů projektu.

Finanční podpora bude grantovým projektům Návrátové granty udělována na základě konkrétních návrhů projektů vypracovaných potenciálními řešiteli těchto projektů, tj. vědeckými pracovníky, kteří k datu vyhlášení veřejné soutěže řádně ukončili doktorské studium, tj. získali akademický titul Ph.D., přičemž doba od jeho získání ke stejnému datu nesmí být delší než 10 let, a řešení projektu naváže na kariérní přestávku v délce trvání od 1 do 5 let. Bližší podmínky pro navrhovatele jsou vymezeny v čl. 9 předkládaného materiálu.

d) Specifikace cílů Programu, jejich odůvodnění a způsob dosažení, přínosy a očekávané výsledky, srovnání se současným stavem v České republice a zahraničí:

Hlavním cílem GA ČR pro následující roky je v maximální možné míře vytvářet podmínky pro excelentní výzkum ve všech vědních oblastech a v návaznosti na současný systém zlepšovat podmínky pro podporu grantových projektů základního výzkumu.

Návrátové granty jsou zaměřeny na vytvoření příležitosti pro vědce a vědkyně po kariérní přestávce s cílem umožnit jejich návrat ke vědecké kariéře a tím usnadnit sladění osobního a profesního života.

Pro vědkyně a vědce může být rodičovská dovolená nebo kariérní přestávka z důvodu péče o rodinu bariérou při pokračování ve vědecké kariéře. Aby se předešlo ztrátě vysokého potenciálu pro oblast vědy a výzkumu, je důležité vhodně nastavit systém podpory pro tuto specifickou skupinu osob a podpořit vytváření pracovních příležitostí, které odpovídají jejich potřebám.

Cílem Návrátových grantů je naplnění následujících strategických cílů a opatření Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+ , (dále jen „Národní politika VaVal“):

- Cíl 2: Podpořit výzkumné organizace ve vytváření motivujících pracovních podmínek a rozvoj potenciálu lidí napříč celým spektrem výzkumu a vývoje

- 2.4: Vytvářet podmínky pro kombinaci výzkumné práce a rodičovství a pro uplatnění žen po mateřské a žen či mužů po rodičovské dovolené

- Opatření 12: Vytváření podmínek pro kombinaci výzkumné práce a rodičovství a pro uplatnění žen po mateřské dovolené.

Návrátové granty dále pomůžou k naplnění strategických cílů a opatření Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030.

Srovnání současného stavu v České republice a v zahraničí a analýza řešené problematiky je obsaženo v kapitole 13. předkládaného materiálu.

4) **Soulad s pravidly pro veřejnou podporu**

Skupina grantových projektů „Návrátové granty“ bude realizována podle:

- nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem, Úřední věstník EU L 187 ze dne 26. června 2014, v platném znění (dále jen „Nařízení“);
- zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon“);

- sdělení Komise – Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací, Úřední věstník EU C 198 ze dne 27. června 2014 (dále jen „Rámec“) v revidované podobě Sdělení komise C(2022) 7388 ze dne 19. října 2022, a
- ostatních souvisejících předpisů.

Skupina grantových projektů Návrátové granty je vyňata z oznamovací povinnosti podle článku 108 odst. 3 Smlouvy o fungování EU, neboť splňuje podmínky kapitoly I. a článku 25 Nařízení.

5) Souhrnné a věcné zhodnocení materiálu Radou

Klíčovým problémem, který v ČR brání zapojení žen do výzkumu a jejich udržení se v něm, je nepružnost systému výzkumu a vývoje ve vztahu k rodičovství. Rostoucí podíl absolventek doktorátu ukazuje, že ženy mají zájem ve výzkumu pracovat, problém ale je ženy v systému po doktorátu udržet. V současné době existuje několik zásadních systémových překážek, které je nutné řešit. Důsledkem stávajícího systému je to, že se vědkyně rozhodnou mít méně dětí, nebo z vědy odchází a podíl žen na pozicích vedoucích vědeckých pracovníků, docentek a profesorek je ve srovnání s muži velmi nízký.

Kariérní přestávka v důsledku péče o dítě (nebo jiného člena rodiny/domácnosti) vytváří v současném vědeckém prostředí zásadní překážku pro kariérní rozvoj či pro pokračování kariéry, a to zejména pro ženy, na které padá v naší společnosti většina povinností spojených s výkonem i managementem péče o rodinné příslušníky/dítě v soukromé sféře.

V souvislosti s významem účelového financování, relativně nízkou dostupností služeb péče zejména v místech, kde se koncentrují výzkumné a vysokoškolské instituce, a ve srovnání se zahraničím dlouhou rodičovskou znamená kariérní přestávka často sníženou možnost zapojit se po návratu do výzkumné činnosti týmu či dokonce riziko úplného ukončení vědecké/výzkumné dráhy. Přestávka zpravidla vede např. ke snížení či pozastavení publikační činnosti, nemožnosti zapojit se do mobility či omezení možnosti získat další financování na výzkumnou práci. Odchody lidí, především vědkyň, z vědy a výzkumu z důvodu nemožnosti návratu či nedostatku příležitostí po kariérní přestávce, znamenají především plýtvání potenciálem, kterému je ovšem možné zamezit.

Z výše uvedených důvodů by návratové granty měly přispět ke zlepšení situace pro návrat po kariérní přestávce výzkumníků a výzkumníků do výzkumného prostředí v České republice.

6) K materiálu předkládanému na jednání vlády

Předložený návrh Programu obsahuje všechny náležitosti, které musí být podle Jednacího řádu součástí materiálu předkládaného na jednání vlády.

7) Vyjádření Komise pro hodnocení výsledků a ukončených programů

Komise pro hodnocení výsledků a ukončených programů (dále jen „KHV“) projednala předložený návrh Programu dne 6. května 2024 a vydala k němu následující vyjádření:

Návrh na vytvoření nové skupiny grantových projektů Návrátové granty je kvalitně připraven, doplněn dvěma ex ante analýzami, které byly zpracovány v průběhu přípravy projektu a doporučení z obou ex-ante analýz jsou v rámci možností zapracovány do finálního návrhu projektu. Návrh je dále podpořen srovnáním s podobnými programy/projekty v zahraničí a také dotazníkovým šetřením zaměřeným na cílovou skupinu potenciálních řešitelů/řešitelů Návrátových grantů. Tyto podpůrné analýzy byly zpracovány NKC – gender a věda. Tyto podpůrné analýzy jednoznačně ukazují, že podobný program je v českém prostředí VaV potřebný.

Návrh programu předpokládá udělení přibližně 25 grantů každý rok při očekávané úspěšnosti kolem 20 %. Není jasné, z jakých dat tento odhad vychází, jelikož analýza absorpční kapacity cílové skupiny zřejmě nebyla provedena. Jisté odhady je možné stanovit na základě dotazníkového šetření uvedeného v Příloze II, kterého se účastnilo zhruba 100 respondentů, ale toto nelze považovat za analýzu absorpční kapacity cílové skupiny.

V rámci navrhovaného systému hodnocení programu lze ocenit snahu měřit dopad přímo na následné zaměstnávání úspěšných řešitelů projektů, ale není stanovena hodnota, kterou poskytovatel považuje za limitní pro úspěšný program. Uvádí se pouze, že bude sledován počet řešitelů/řešitelek, kteří do jednoho roku po skončení projektu získali úvazek alespoň 0.5 ve vědecké instituci. Rovněž není zřejmé, zda jde o úvazek na dobu neurčitou nebo se bude počítat i úvazek limitovaný např. na dobu jednoho roku. Totéž platí pro další sledované parametry jako je například získávání dalších grantů úspěšných řešitelů – co bude považováno za úspěch z hlediska dopadů programu? Taktéž by (a zejména u tohoto typu programu) bylo vhodné v rámci zhodnocení výsledků programu provést srovnání mezi úspěšnými a neúspěšnými žadateli/žadatelkami.

V rámci analýzy rizik by bylo vhodné rozpracovat problém potenciálního překryvu s plánovaným programem v rámci OP JAK. Jak bude řešen případný překryv s tímto programem, případně s jinými programy s podobným zaměřením od jiných poskytovatelů?

V části 9 návrh programu uvádí, že „K termínu zahájení řešení projektu nesmí mít žadatel/žadatelka na všech vědeckých a akademických institucích součet všech úvazků vyšší než 0,2 (do této výše úvazku se nezapočítává pracovní úvazek sjednaný před nástupem na mateřskou/rodičovskou dovolenou nebo který trvá v průběhu mateřské/rodičovské dovolené)“ Důvod tohoto omezení není zřejmý a v materiálu není nijak vysvětlen. Není zřejmé, proč u tohoto programu nestačí obecné pravidlo, že žadatel/žadatelka nesmí mít na grantech GAČR celkový úvazek vyšší než 1.0. Jelikož by tento program měl být otevřen co největšímu počtu žadatelek/žadatelů, kteří se vrací po kariérní přestávce, podobná omezení by měla být v návrhu programu minimalizována, ideálně zcela eliminována.

Předpoklad, že řešitel bude pracovat výhradně na projektu získaném v rámci tohoto programu, může být také pro některé potenciální žadatele limitující, jelikož například pro zaměstnance AV toto neumožňuje zapojení do výuky na VŠ.

V části 17 je na str. 13 uvedeno, že „do druhého kola smí postoupit >50% projektů“. Zřejmě je zde myšleno <50% projektů.

8) Přípomínky Rady k návrhu programu

Zásadní připomínky:

1. Přípomínka k návrhu Usnesení:

Rada žádá doplnit do návrhu usnesení požadavek na předložení průběžného vyhodnocení skupiny grantových projektů Návrátové granty Radě pro výzkum, vývoj a inovace, např. v této podobě:

Vláda

I. **schvaluje** skupinu grantových projektů Návrátové granty, uvedenou v části III materiálu s tím, že financování programu bude zajištěno podle možností státního rozpočtu;

II. **ukládá** předsedovi Grantové agentury České republiky

1. zajišťovat realizaci skupiny grantových projektů Návrátové granty podle bodu I tohoto usnesení;

2. *předložit Radě pro výzkum, vývoj a inovace průběžné vyhodnocení skupiny grantových projektů Návrátové granty v termínu stanoveném po ukončení prvních třech veřejných soutěží, nejpozději však do pěti let od vyhlášení první veřejné soutěže.*

2. Přípomínka k financování:

V návrhu nové skupiny grantových projektů je uvažováno s počátkem financování od roku 2026. Ve stávajícím střednědobém výhledu (dále jen „SDV“) výdajů na rok 2026 (schváleném Usnesením vlády ze dne 27. září 2023 č. 703 k návrhu zákona o SR ČR na rok 2024

a střednědobého výhledu SR ČR na léta 2025 a 2026), není pro tento nový typ projektů prostor. Rada ve svém aktuálně zpracovávaném návrhu výdajů na VaVal na roky 2025-2027 navrhuje pro tuto skupinu grantových projektů alokovat v roce 2026 celkem 80 mil. Kč nad rámec stávajícího SDV (původní požadavek GA ČR z ledna 2024 byl na rok 2026 ve výši 100 mil. Kč nad rámec stávajícího SDV), stejně tak pro rok 2027.

Poskytovatel v materiálu v bodě „7. Celkové výdaje....“ nicméně uvádí, že:

*„Navržené výdaje státního rozpočtu musí být zabezpečeny v souladu s limity celkových výdajů na podporu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací schválených vládou na příslušná období **bez zvýšených nároků na státní rozpočet**. Prostředky na tuto skupinu grantových projektů budou poskytovány ve schválené výši.“*

V materiálu je dále současně uvedeno:

„V případě, že by zákonem stanovené výdaje nebyly schváleny v této výši, tak by GA ČR Veřejnou soutěž vyhlásila pouze do výše schválených prostředků.“

Rada žádá o upřesnění informace, jak má chápat výše uvedenou poznámku, že **navržené výdaje musí být zabezpečeny bez zvýšených nároků na státní rozpočet**, a zda tak poskytovatel žádá o zajištění financování nové skupiny grantových projektů nad rámec schváleného limitu účelové podpory GA ČR na rok 2026, nebo počítá se zajištěním financování v rámci schválených výdajů státního rozpočtu na VaVal. Rada upozorňuje, že existuje riziko, že její finální návrh na navýšení výdajů ve střednědobém horizontu nebude vládou schválen.

Rada současně upozorňuje, že schválení nové skupiny grantových projektů vládou neznámá automaticky nárok na její finanční zajištění ze státního rozpočtu v navržených objemech. Financování bude zajištěno dle možností státního rozpočtu.

3. Připomínka k době trvání programu:

Rada žádá o úpravu doby trvání programu na dobu určitou, a to v souladu s běžnou praxí u obdobných programů účelové podpory.

4. Připomínka k rozpočtu programu:

Rada žádá o vysvětlení, co je myšleno formulací „...s ohledem na skutečnost naléhavého zájmu.“ na str. 3.

5. Připomínka k rozpočtu programu:

Rada žádá o odstranění celého odstavce „Odhadované náklady v institucionálních prostředcích na Návrátové granty“ na str. 3, jelikož je dané otázkou tvorby rozpočtu na VaVal, nikoli znění programu účelové podpory.

6. Připomínka k hodnocení výsledků projektů:

Rada žádá o vysvětlení, jak se případné nesplnění níže uvedeného kritéria na straně 14 v kapitole „19. Hodnocení výsledků projektů (ex post)“ projeví v hodnocení projektu, jelikož tím může být ovlivněna absorpční kapacita.

GA ČR hodnotí závěrečnou zprávu a postup při řešení grantového projektu podle těchto hlavních kritérií:

...

- *zda byla poskytnuta pracovní příležitost ve vědě pro řešitele/řešitelku bezprostředně po kariérní přestávce a umožněno znovu „nastartovat“ jeho/její kariéru a její další rozvoj, tj. zda řešitel do roku po skončení řešení projektu získá úvazek ve výši*

minimálně 0,5 na vědecké či akademické instituci a/nebo další projekt, jehož součástí je jeho mzda;

...

7. Připomínka k přenosu grantového projektu:

Rada žádá o bližší vysvětlení zákonného souladu se zákonem 130/2002 Sb. u institutu přenosu grantového projektu popsaného v kapitole 8. Příjemci podpory a možnost jejich změny.

9) Závěr

Rada souhlasí s návrhem Skupiny grantových projektů Návratové granty po zapracování připomínek Rady a KHV a žádá GA ČR o zaslání vypořádání připomínek Rady a KHV před předložením návrhu Skupiny grantových projektů Návratové granty do meziresortního připomínkového řízení.

V Praze dne 31. května 2024